

บทที่ 6

การวิเคราะห์สถานการณ์แวดล้อม
เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรม
การเกษตร

บทที่ 6

การวิเคราะห์สถานการณ์แวดล้อมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร

การกำหนดแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรเป็นการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในส่วนต่างๆ เช่น การทบทวนข้อมูล นโยบาย แผน/ยุทธศาสตร์ มาตรการและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร การวิเคราะห์โครงสร้างและศักยภาพของอุตสาหกรรมเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน การศึกษา Value Chain ของสินค้าเกษตร รวมถึง การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรอย่างยั่งยืน ในมิติการพัฒนาทั้ง 5 มิติ เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรอย่างยั่งยืน โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.1 การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรในภาพรวม

การวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรในภาพรวม ประกอบด้วย การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมทางมหภาค (Macro Environment Analysis) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ PESTEL Analysis และการวิเคราะห์อุตสาหกรรม (Industrial Analysis) โดยใช้การวิเคราะห์ Five Force Model โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.1.1 การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมทางมหภาค (Macro Environment Analysis)

การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมทางมหภาค (Macro Environment Analysis) จะใช้วิธีการวิเคราะห์ PESTEL Analysis โดยองค์ประกอบในการวิเคราะห์ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์เชิงนโยบาย (Politic : P) ทั้งนโยบายภายในประเทศ นโยบายความร่วมมือระดับภูมิภาค เป็นต้น 2) การวิเคราะห์ภาพรวมเชิงเศรษฐกิจ (Economics : E) 3) การวิเคราะห์เชิงสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural : S) 4) การวิเคราะห์เชิงเทคโนโลยี (Technology : T) 5) การวิเคราะห์เชิงสิ่งแวดล้อม (Environmental : E) และ 6) การวิเคราะห์เชิงกฎหมาย (Legal : L) โดยมีรายละเอียดการวิเคราะห์ดังนี้

1) ปัจจัยด้านนโยบาย (Politic) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรที่สำคัญสามารถสรุปดังนี้

- นโยบายการสร้างความมั่นคงด้านอาหารส่งผลต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมอาหารในระยะยาว โดยการจัดสรรทรัพยากรการผลิต และผลผลิตพืชอาหารให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชนในประเทศในระยะยาว ทั้งนี้นโยบายดังกล่าวจะส่งผลต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมอาหารเพื่อตอบสนองต่อความต้องการบริโภคอาหารภายในประเทศที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของจำนวนประชากรในอนาคต

- **นโยบายส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนส่งผลต่อความการขยายตัวของอุตสาหกรรมการผลิตเอทานอลและไบโอดีเซล** โดยนโยบายของภาครัฐได้สนับสนุนให้มีการใช้พลังงานชีวภาพ 2 ชนิด คือ เอทานอลและไบโอดีเซล เพื่อลดการนำเข้าน้ำมันจากต่างประเทศ ทั้งนี้แผนการส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนของภาครัฐที่สำคัญ คือ แผนการพัฒนาพลังงานทดแทน 15 ปี ซึ่งมีการกำหนดเป้าหมายของการใช้พลังงานทดแทนแต่ละชนิดทั้งในระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว จากแผนดังกล่าวจะส่งผลให้ตลาดมีความต้องการพลังงานชีวภาพ 2 ชนิด คือ เอทานอลและไบโอดีเซล เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเป็นโอกาสของอุตสาหกรรมการผลิตพลังงานชีวภาพ ที่ใช้วัตถุดิบจากมันสำปะหลัง อ้อย และปาล์มน้ำมัน

- **นโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตร** โดยมีการให้ความสำคัญกับการนำเอาผลผลิตทางการเกษตรเข้าสู่กระบวนการแปรรูปในระดับอุตสาหกรรม เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยมีการส่งออกผลผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่ในรูปของวัตถุดิบหรือผลผลิตที่มีการแปรรูปขั้นต้นที่มีมูลค่าต่ำ อาทิ การสนับสนุนให้มีการนำเอาผลผลิตยางพาราที่ได้เข้าสู่กระบวนการแปรรูปในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งออกทดแทนการส่งออกในรูปของยางแท่งและวัตถุดิบขั้นต้นที่มีมูลค่าต่ำ

- **นโยบายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยสนับสนุนในด้านต่างๆ ส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกษตร** จากนโยบายของภาครัฐในช่วงเวลาที่ผ่านมาได้มีการวางแผนและดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น ระบบการขนส่ง ระบบไฟฟ้า ระบบน้ำประปา ระบบชลประทาน และระบบการสื่อสารโทรคมนาคม ซึ่งสามารถตอบสนองต่อความต้องการในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกษตรและภาคส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในโครงการขนาดใหญ่ (Mega-Project) มีความล่าช้าในการพิจารณาของภาครัฐ เนื่องจากต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก มีขั้นตอนการพิจารณาที่ซับซ้อน อันถือเป็นปัจจัยที่ส่งผลในทางลบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมเกษตรในภาพรวม

2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economic) การวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร จะเป็นการวิเคราะห์ในมุมมองทางด้านผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมการผลิตและการค้าของภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเกษตร รวมถึงประเด็นทางการตลาดและการจัดการห่วงโซ่อุปทาน โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้

- **การส่งออกสินค้าเกษตรแปรรูปสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยเป็นมูลค่ามหาศาล** ทั้งนี้การแปรรูปผลผลิตจากภาคเกษตรให้เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทต่างๆ ถือเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัตถุดิบจากภาคการเกษตร ซึ่งมูลค่าเพิ่มหรือรายได้ที่เกิดขึ้นนั้นจะกระจายไปสู่เกษตรกรและภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลดีต่อสถานะเศรษฐกิจโดยรวม โดยเฉพาะการส่งออกผลผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมันสำปะหลังและยางพาราของประเทศไทย ที่มีการเชื่อมโยงสายโซ่อุปทานการผลิตตั้งแต่ระดับต้นน้ำ (ภาคการเกษตร) ไปจนถึงระดับกลางน้ำและปลายน้ำ (ภาคอุตสาหกรรมและการค้า) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวมทั้งในระดับของท้องถิ่นและในระดับประเทศ

- **การพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตพลังงานเชื้อเพลิงชีวภาพ ส่งผลดีต่อสถานะเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ** ทั้งนี้การผลิตพลังงานเชื้อเพลิงชีวภาพ 2 ชนิด คือ เอทานอลและไบโอดีเซล ถือเป็นแนวทางหลักในการลดการสูญเสียเงินตราของประเทศจากการนำเข้าพลังงานเชื้อเพลิงจากต่างประเทศ และเป็นการช่วยลดราคาพลังงานเชื้อเพลิงของประเทศโดยรวมให้ลดลงซึ่งจะส่งผลดีต่อต้นทุนการผลิตสินค้าและการใช้พลังงานเพื่อกิจกรรมต่างๆ ของประชาชนในประเทศ นอกจากนี้ยังส่งผลดีต่อภาคการเกษตรจากการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตรอีกด้วย

- **การขาดความเชื่อมโยงของห่วงโซ่อุปทาน และการรวมกลุ่ม/เครือข่ายในลักษณะของคลัสเตอร์** อันเป็นปัญหาสำคัญของการดำเนินงานของทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจ ในอุตสาหกรรมเกษตรของไทย อันส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดประสิทธิภาพในกระบวนการผลิตนับตั้งแต่การผลิตวัตถุดิบในภาคเกษตร การแปรรูปในระดับอุตสาหกรรมและการวางแผนการตลาดที่ยังขาดความสอดคล้องในการดำเนินงาน รวมถึงปัญหาขาดการกำหนดมาตรฐานสินค้าร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการและผู้บริโภคในระดับต่างๆ ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่วนหนึ่งเกิดจากลักษณะของการดำเนินธุรกิจโดยรวมของประเทศที่มีผู้ประกอบการรายย่อยเป็นจำนวนมาก และขาดการรวมกลุ่มเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาาร่วมกันทั้งภายในกลุ่มของผู้ประกอบการธุรกิจประเภทเดียวกันและกลุ่มธุรกิจที่มีความเกี่ยวเนื่องกันในระบบห่วงโซ่อุปทาน

- **ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกษตรส่วนใหญ่ยังขาดการทำตลาดเชิงรุกและไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลเชิงลึกในด้านการตลาด** ทั้งนี้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเกษตรส่วนใหญ่ที่เป็นผู้ประกอบการรายย่อยจะไม่มีตราสินค้าเป็นของตนเอง และมีข้อจำกัดในด้านเงินทุน จึงขาดโอกาสในเข้าถึงและศึกษาข้อมูลทางการตลาดในเชิงลึก อันจะเป็นอุปสรรคในการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกษตรในระยะยาว ทั้งในด้านการตลาด เทคโนโลยีการผลิตและขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก

- **การเปิดเสรีการค้าระหว่างประเทศเป็นโอกาสในการขยายตลาดสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรของไทยในตลาดโลก** ทั้งนี้ การทำข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศในการเปิดเสรีการค้าในสินค้าเกษตร (FTA) รวมถึงการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน (AEC) การลดข้อจำกัดทางการค้าตามข้อตกลงต่างๆ จะมีผลต่อการขยายตลาดสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรของโลกให้มีการเปิดกว้างมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศไทยสามารถส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรไปยังประเทศต่างๆ ที่มีการทำข้อตกลงได้เป็นจำนวนมากขึ้น อย่างไรก็ตามการเปิดเสรีทางการค้าดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อการผลิตสินค้าเกษตรบางชนิดของไทยด้วย ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ภาครัฐและผู้ประกอบการต้องมีการพิจารณาถึงผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นอย่างรอบคอบ

3) **ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม (Social & Culture)** การวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร สามารถสรุปประเด็นสำคัญดังนี้

- **การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรจะก่อให้เกิดผลดีต่อสถานะเศรษฐกิจสังคมทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น** การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรทั้งในส่วนของการลงทุน การผลิตและการค้า จะก่อให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับสังคมโดยรวม ทั้งในส่วนองเกษตรกรที่จะมีรายได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตร การจ้างงานในส่วนของผู้ใช้แรงงาน การสร้างโอกาสทางธุรกิจของผู้ประกอบการค้าในภาคส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีแรงงานในภาคอุตสาหกรรม ที่มีทักษะและมีคุณภาพ อันจะเป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมต่อการพัฒนาด้านการขยายขนาดการลงทุนของอุตสาหกรรมเกษตรของประเทศไทยในระยะยาว

- **การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรโลก และการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างของประชากร**
ส่งผลต่อปริมาณความต้องการและความหลากหลายของสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรในตลาดโลก โดยการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างของประชากรโลก จะส่งผลต่อการขยายตลาดการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเกษตร โดยเฉพาะในส่วนของอุตสาหกรรมอาหาร นอกจากนี้ตลาดจะมีความต้องการสินค้าที่มีความหลากหลายโดยเฉพาะสินค้าที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงและที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มลูกค้าในแต่ละกลุ่มย่อยๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดโอกาสทางธุรกิจแก่ผู้ประกอบการสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรรายใหม่ๆ ที่มีการพัฒนาสินค้าที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดได้อย่างเหมาะสม

- **การเปลี่ยนแปลงด้านรสนิยมและระดับมาตรฐานความปลอดภัยของผู้บริโภคต่อสินค้าเกษตร** ปัจจุบันผู้บริโภคทั่วโลกได้มีการตระหนักถึงความปลอดภัยในการเลือกบริโภคอาหาร อันเป็นกระแสที่กดดันให้ผู้ผลิตอาหารต้องมีการเข้มงวดในการควบคุมมาตรฐานด้านความปลอดภัยของอาหาร ซึ่งรวมถึงขั้นตอนของการคัดเลือกวัตถุดิบ การแปรรูปและการเก็บรักษาสินค้าเกษตรแปรรูป

- **การต่อต้านของชุมชนและองค์กรพัฒนาเอกชนต่อการลงทุนของภาคอุตสาหกรรม**
เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาการพัฒนาของภาคอุตสาหกรรมมักจะทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งนำมาสู่การประท้วงและต่อต้านจากทั้งองค์กรพัฒนาเอกชนและประชาชนในพื้นที่ ดังนั้นการดำเนินการพัฒนาของอุตสาหกรรมเกษตรในอนาคตจะต้องมีการพัฒนากระบวนการป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนให้เพิ่มมากขึ้น

4) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (Technology) การวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร สามารถสรุปประเด็นสำคัญดังนี้

- **การพัฒนาด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร** ปัจจุบันการพัฒนาของเทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรสามารถเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมได้เป็นอย่างมาก โดยประเทศไทยได้มีการดำเนินการในด้านต่างๆ เพื่อยกระดับกระบวนการผลิตของอุตสาหกรรมเกษตรให้มีการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิตที่ทันสมัย ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรและนำไปสู่การเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมเกษตรในอนาคต

- **ปัญหาการประสิทธิภาพการผลิตของอุตสาหกรรมเกษตร รวมทั้งขาดองค์ความรู้และเงินทุนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value added) และคุณค่าสินค้า (Value Creation)** ปัจจุบันการผลิตสินค้าเกษตรแปรรูปของประเทศไทยยังขาดการพัฒนาระบบการผลิตที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการผลิตสินค้าส่วนใหญ่ยังเป็นการใช้เทคโนโลยีที่ล้าสมัย สิ้นเปลืองพลังงานและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังขาดการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ โดยสินค้าส่วนใหญ่จะมีกระบวนการแปรรูปในขั้นต้นเท่านั้น โดยเฉพาะสินค้าจากภาคเกษตรที่มีการผลิตและส่งออกในลักษณะของวัตถุดิบที่มีราคาต่ำ ซึ่งเป็นการสูญเสียโอกาสในการสร้างรายได้จากการแปรรูปเป็นสินค้าที่มีมูลค่าสูง

5) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental) การวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร สามารถสรุปประเด็นสำคัญดังนี้

- **ความเชื่อมโยงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นผลเสียต่อการพัฒนา**

อุตสาหกรรมเกษตร จากความเชื่อมโยงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ ส่งผลสะท้อนเชิงลบกลับมาสู่อุตสาหกรรมเกษตร เช่น ความไม่แน่นอนของปริมาณผลผลิตทางการเกษตร กฎระเบียบที่เข้มงวดของภาครัฐในการอนุญาตและควบคุมการดำเนินธุรกิจที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การต่อต้านของชุมชนที่เกี่ยวข้องในฐานะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการพัฒนาและการลงทุน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ภาครัฐและเอกชนจะต้องคำนึงถึงในการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรของประเทศในอนาคต

- **การซื้อขายคาร์บอนเครดิตมีผลต่อการสร้างรายได้ของผู้ประกอบการและช่วยพัฒนาระบบ**

การผลิตของอุตสาหกรรมเกษตรให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยการพัฒนาโครงการเพื่อขายคาร์บอนเครดิตจะช่วยให้ผู้ประกอบการมีรายได้เพิ่มขึ้นและยังเป็นการพัฒนาระบบการผลิตของภาคอุตสาหกรรมโดยรวมให้มีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอีกด้วย โดยเฉพาะโครงการที่เกี่ยวข้องกับการผลิตพลังงานโดยใช้ชีวมวลหรือน้ำเสียจากกระบวนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม

6) ปัจจัยด้านกฎหมาย (Legal) ปัจจัยทางด้านกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร สามารถสรุปประเด็นสำคัญดังนี้

- **มาตรการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรมและความปลอดภัยของประเทศไทย**

เป็นที่ยอมรับของตลาดโลก ปัจจุบันประเทศไทย มีกฎหมายและมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมคุณภาพกฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยอาหารจำนวนมากที่มีการบังคับใช้กับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกษตร ซึ่งส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ในด้านความน่าเชื่อถือของสินค้าเกษตรและอาหารของประเทศไทยทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดโลก

- **ประเทศไทยมีการออกกฎหมายและกำหนดมาตรการต่างๆ ที่จะช่วยสนับสนุนให้ประชาชน**

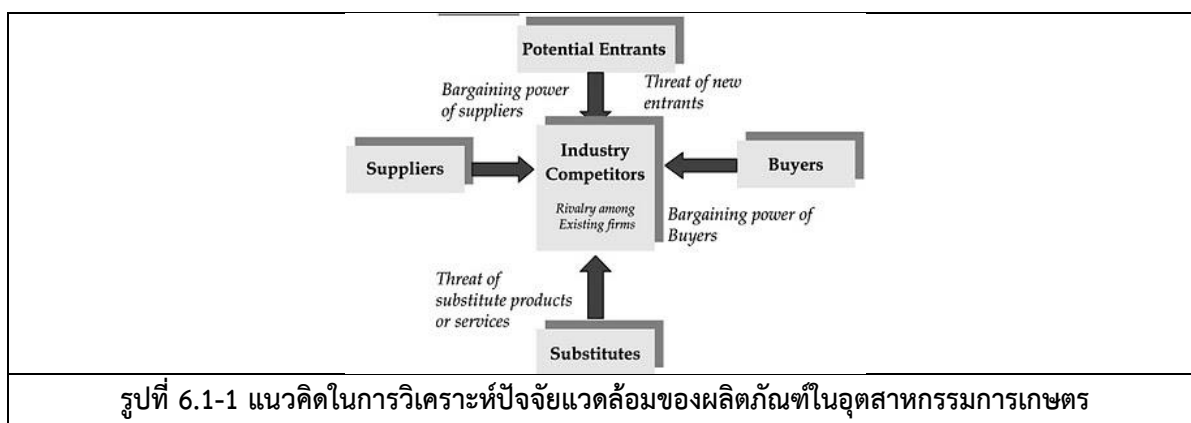
มีการใช้พลังงานทดแทนซึ่งจะส่งผลดีต่อการผลิตอุตสาหกรรมผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพ เช่น การใช้มาตรการทางด้านภาษีเพื่อสร้างส่วนต่างของราคาน้ำมันเชื้อเพลิงเบนซินและดีเซล รวมถึงการบังคับให้เลิกการจำหน่ายน้ำมันเบนซินบางประเภทเพื่อให้ประชาชนหันมาใช้พลังงานเชื้อเพลิงชีวภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่ออุตสาหกรรมผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพ ตลอดจนภาคการเกษตรที่เป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบในการผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพ

- **การพัฒนารูปแบบมาตรการกีดกันทางการค้าของประเทศคู่ค้าเป็นอุปสรรคในการขยาย**

ตลาดการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเกษตร ปัจจุบันประเทศผู้นำเข้าสินค้าเกษตรแปรรูปจากประเทศไทยหลายๆ ประเทศมีการเปลี่ยนแปลงมาตรการกีดกันทางการค้าโดยใช้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี เช่น การใช้มาตรการกำหนดมาตรฐานและคุณภาพของสินค้า การกีดกันโดยใช้มาตรการทางด้านสิ่งแวดล้อม เช่น Carbon footprint รวมถึงมาตรการป้องกันการทุ่มตลาด ซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการส่งออกผลผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรแปรรูปของประเทศไทย ทั้งนี้ให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต้องมีการศึกษาและติดตามการเปลี่ยนแปลงในข้อกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถดำเนินการผลิตสินค้าและวางแผนการตลาดให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในตลาดโลกได้

6.1.2 การวิเคราะห์อุตสาหกรรม (Industrial Analysis)

การวิเคราะห์อุตสาหกรรม (Industrial Analysis) หรือ สภาพแวดล้อมการดำเนินงาน (Task Environment) ทำการวิเคราะห์โดยใช้ Five Force Model ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยที่เฉพาะเจาะจง และกระทบต่อธุรกิจโดยตรง เช่น คู่แข่งขัน ลูกค้า แรงงาน และ ผู้จัดจำหน่าย ซึ่งรูปแบบการวิเคราะห์อุตสาหกรรมที่ใช้คือ รูปแบบการประเมินสภาวะการแข่งขันภายในอุตสาหกรรม (5-F Model) ของ Michael E. Porter หรือ Five Force Model (รูปที่ 6.1-1) ประกอบไปด้วย 5 ปัจจัย ได้แก่ 1. อุปสรรคของสินค้าทดแทน (The Threat of Substitute Products) 2. อุปสรรคของผู้เล่นรายใหม่ (The Threat of the Entry of New Competitors) 3. ความรุนแรงของการแข่งขัน (The Intensity of Competitive Rivalry) 4. อำนาจต่อรองของลูกค้า (The Bargaining Power of Customers) และ 5. อำนาจต่อรองของ Supplier (The Bargaining Power of Suppliers) โดยพิจารณาภาพรวมจากรายอุตสาหกรรม 7 อุตสาหกรรม โดยสรุปได้ดังนี้

1) อุปสรรคของสินค้าทดแทน (The Threat of Substitute Products)

สินค้าทดแทนของกลุ่มผลิตภัณฑ์จากอุตสาหกรรมเกษตรมักไม่ค่อยมี เนื่องจากไม่สามารถใช้สินค้าอื่นทดแทนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลิตภัณฑ์ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร เนื่องจากมีคุณสมบัติเฉพาะตัว จึงทำให้อุปสรรคของสินค้าทดแทนค่อนข้างสูงภายในกลุ่มเดียวกัน ในขณะที่สินค้าทดแทนของกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีใช้อาหารและอุตสาหกรรมชีวภาพที่ผลิตจากสินค้าเกษตร มีผลิตภัณฑ์เดิมที่ผลิตจากทรัพยากรธรรมชาติอยู่ก่อนแล้ว และมีแนวโน้มที่จะไม่เพียงพอในปัจจุบัน และไม่ค่อยมีสินค้าทดแทนเช่นกัน

2) อุปสรรคของผู้เล่นรายใหม่ (The Threat of the Entry of New Competitors)

กลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมที่มีใช้อาหาร และอุตสาหกรรมชีวภาพ การเข้ามาของผู้เล่นรายใหม่ๆ สามารถทำได้ไม่ยากนัก เนื่องจากผู้เล่นรายเก่าเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ๆ ที่มีสายป่านและเงินทุนที่สูง การผลิตสินค้าก็ต้องลงทุนทั้งเครื่องจักรและวัตถุดิบค่อนข้างสูง การเข้ามาทำตลาดในอุตสาหกรรมนี้จำเป็นต้องใช้งบประมาณในการทำกิจกรรมทางการตลาดที่ค่อนข้างสูงมาก อีกทั้ง ยังต้องสร้างผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ต้องการและเป็นที่คุ้นเคยกับผู้บริโภคซึ่งต้องใช้เวลา brand สินค้าก็เป็นส่วนที่ทำให้สินค้าเป็นที่รู้จักหรือไม่ รวมทั้งการกระจายสินค้าต้องดีและครอบคลุม เนื่องจากสินค้าต้องสามารถตอบสนองความต้องการของ mass consumer นอกจากนี้ตลาดก็มีการแข่งขันกันสูง มีการแตก segment ต่างๆ มากมาย การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการทำกิจกรรมทางการตลาด

ก็ต้องแข่งขันกับคู่แข่งรายใหญ่ ดังนั้นวิธีเดียวที่คู่แข่งรายใหม่จะสามารถเข้ามาได้นั้น ต้องหาช่องว่างทางตลาดเท่านั้นแล้วมุ่งสู่ตลาดนั้นอย่างรวดเร็ว แต่ก็เชื่อว่าประสบความสำเร็จเพราะหากตลาดมีขนาดใหญ่และน่าสนใจ ผู้แข่งขันรายอื่นๆ โดยเฉพาะรายใหญ่ๆ ก็จะเข้าสู่ตลาดอย่างรวดเร็วแบบที่เรียกว่า Fast Follower ดังนั้น อุปสรรคของการเข้ามาสู่ตลาดของผู้เล่นรายใหม่จึงค่อนข้างสูง

3) ความรุนแรงของการแข่งขัน (The Intensity of Competitive Rivalry)

ส่วนใหญ่คู่แข่งทางการตลาดของกลุ่มอุตสาหกรรมมิโซอาหารและกลุ่มอุตสาหกรรมชีวภาพมีไม่มากนักเป็นผู้เล่นเจ้าเดิม แข่งขันกันไม่อย่างรุนแรง มีอยู่เพียงไม่กี่รายหลัก ส่วนอุตสาหกรรมอาหารก็เช่นกัน ถึงแม้อัตราการเติบโตในระยะหลังมีไม่สูงแต่ทุกผลิตภัณฑ์ต่างพยายามรักษาลูกค้าเดิมไว้และพยายามเจาะฐานลูกค้าใหม่ๆ โดยการพัฒนาสินค้าใหม่ๆ นอกจากนี้ยังมีการแตก Segment ต่างๆ มากมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูงและมีพฤติกรรมซื้อที่ไม่สลับซับซ้อนเท่ากลุ่มอุตสาหกรรมมิโซอาหารและกลุ่มอุตสาหกรรมชีวภาพ

4) อำนาจต่อรองของลูกค้า (The Bargaining Power of Customers)

ผู้ซื้อสามารถเลือกสินค้าทดแทนได้หลากหลาย แม้สินค้าประเภทเดียวกันก็มีให้เลือกมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลิตภัณฑ์ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงการใช้สินค้าหรือ Switching Brand ก็สามารถทำได้ง่าย สำหรับบางกลุ่มลูกค้า ที่ตัดสินใจเลือกซื้อเพราะกิจกรรมทางการตลาดมากกว่าคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ ดังนั้นอำนาจต่อรองของลูกค้าจึงมีค่อนข้างสูงในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร ในขณะที่กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีมิโซอาหารและอุตสาหกรรมชีวภาพ ลูกค้ามีอำนาจต่อรองไม่มากนัก

5) อำนาจต่อรองของ Supplier (The Bargaining Power of Suppliers)

อำนาจต่อรองของ Supplier ในอุตสาหกรรมเกษตรมีค่อนข้างต่ำ ทั้งอุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมมิโซอาหาร และกลุ่มอุตสาหกรรมชีวภาพ เพราะผู้ผลิตสามารถเลือกใช้ Raw Material ทดแทนได้สูง และถึงแม้จะมี Key Ingredient บางอย่าง แต่ Supplier มีลักษณะที่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการเป็นหลัก ดังนั้นอำนาจต่อรองของ Supplier จึงต่ำ

6.1.3 แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรในภาพรวม

จากการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมทางมหภาค (Macro Environment Analysis) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ PESTEL Analysis และการวิเคราะห์อุตสาหกรรม (Industrial Analysis) โดยใช้การวิเคราะห์ Five Force Model สามารถนำผลการวิเคราะห์มาใช้ในการกำหนดกรอบการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร เพื่อกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์หลักในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรอย่างยั่งยืน โดยสรุปได้ดังนี้

การวางกรอบแนวคิดในการกำหนดทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรของประเทศไทย นอกจากจะต้องคำนึงถึงกระแสโลกาภิวัตน์ที่จะมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ทั้งประเด็นด้านประชากร ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนการกีดกันทางการค้าการลงทุนในรูปแบบใหม่ที่ซับซ้อน ทั้งในเรื่องมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลกซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรในองค์กรแล้ว ยังต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมรายสาขาที่สำคัญ รวมถึง

ข้อจำกัดและเงื่อนไขในด้านอื่นๆ ของประเทศและระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้โครงสร้างหรือทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นประเทศไทยจึงต้องเตรียมความพร้อมในการรองรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งอาจส่งผลกระทบทั้งในเชิงบวกและเชิงลบต่อภาคอุตสาหกรรมเกษตร การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบไปตามบริบทใหม่ ดังนี้

1) Green Industry (Sustainable Complex) เป็นการผลิตที่ต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและสังคม โดยกระบวนการผลิตต้องคำนึงถึงสถานะแวดล้อมและความสะอาด (Environmental Friendly-Green and Clean) ซึ่งในปัจจุบันได้มีการคำนึงถึงประเด็นเหล่านี้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างสังคมและอุตสาหกรรมที่มีการปลดปล่อยของเสียต่ำหรือการนำของเสียกลับไปใช้ประโยชน์ได้อีก ไม่ว่าจะเป็นน้ำเสีย หรือการปลดปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์สู่ชั้นบรรยากาศ ซึ่งเป็นการสร้างสังคมที่พร้อมในการรองรับความเปลี่ยนแปลงของสถานะแวดล้อมหรืออุตสาหกรรมที่ดูแลสิ่งแวดล้อม (Green Growth Industry) นอกจากนี้จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภาครัฐและเอกชนในประเด็นดังกล่าว สามารถสรุปประเด็นสำคัญที่จะควรนำมาพิจารณาด้วย อาทิ การสร้างจิตสำนึกให้ผู้ประกอบการมีความตระหนักถึงการใช้ปัจจัยการผลิตและทรัพยากรต่างๆอย่างมีประสิทธิภาพและระมัดระวังถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การให้ความช่วยเหลือ SMEs และส่งเสริมให้โรงงานอุตสาหกรรมเป็นโรงงานสีเขียว (Green Factory) การพัฒนามาตรฐานทางสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2) Cluster (Supply Chain Management) หมายถึง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการช่วยเหลือและพัฒนา (Collaborative Network) ในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม โดยให้ความสำคัญกับการปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร รวมถึงการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาความเชี่ยวชาญพิเศษเฉพาะด้าน ผลักดันให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตร่วมกันของเครือข่ายผู้ประกอบการ รวมถึงกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันเพื่อยกระดับมาตรฐานของแต่ละสถานประกอบการให้ทัดเทียมกัน ซึ่งเชื่อมโยงเข้าสู่ความสามารถในการแข่งขันกับระดับนานาชาติต่อไป ทั้งนี้มีประเด็นที่ควรคำนึงถึงและควรมีกระบวนการจัดการที่เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ ดังนี้

- **ผู้ประกอบการ** เชื่อมโยงผู้ประกอบการทั้งกระบวนการ ไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิตวัตถุดิบ ผู้แปรรูป หรือผู้ดำเนินการด้านการตลาด เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการให้เท่าทันกันในแต่ละขั้นตอน ทั้งนี้เนื่องจากทุกขั้นตอนมีผลกระทบซึ่งกันและกัน ดังนั้นศักยภาพและความสามารถ รวมถึงความตระหนักในการพัฒนาและดำเนินกิจกรรมของตนเองให้สอดคล้องกันตลอดห่วงโซ่จึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญ

- **วัตถุดิบทางการเกษตร** เป็นปัจจัยการผลิตหลักของภาคอุตสาหกรรม ที่ต้องมีการบริหารจัดการให้มีเสถียรภาพ ไม่มีความผันผวนจากปัจจัยที่มีใช้ฤดูกาล ซึ่งวัตถุดิบทางการเกษตรมีความสัมพันธ์กับทั้งเกษตรกรที่เป็นคนกลุ่มใหญ่ของประเทศ ทั้งผู้แปรรูปเบื้องต้น ผู้แปรรูปอุตสาหกรรมต่างๆ ที่ต้องการวัตถุดิบที่มีความมั่นคง ทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ เพราะเมื่อวัตถุดิบมีความมั่นคงย่อมส่งผลให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกษตรมีความมั่นใจในการลงทุน ดังนั้นกระบวนการเชื่อมโยงผู้ผลิตวัตถุดิบทางการเกษตรในแนวราบระหว่างผู้ผลิตที่เกี่ยวข้องกัน และในแนวดิ่งระหว่างผู้ผลิต ผู้แปรรูป และผู้ดำเนินการทางการตลาดเป็นสิ่งที่จำเป็นในการนำมาสู่ความยั่งยืน

- **การตลาดควบคู่การผลิต** การพัฒนาด้านการตลาดและการจัดการควบคู่ไปกับการผลิตเป็นจุดมุ่งเน้นสำคัญหนึ่งในการผลิตเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค การตลาดมุ่งแสวงหาสินค้าที่เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค ซึ่งในยุคปัจจุบันและแนวโน้มอนาคตสินค้ามีลักษณะที่หลากหลายและเฉพาะเจาะจงมากขึ้นตามกลุ่มของผู้บริโภคที่มีแนวโน้มให้ความสำคัญกับคุณภาพสินค้ามากขึ้น ไม่เพียงแต่คุณภาพสินค้ายังหมายถึงคุณภาพของวัตถุดิบที่นำมาผลิตสินค้า และกระบวนการผลิตที่มีคุณภาพด้วย ดังนั้นการเชื่อมโยงตลอดห่วงโซ่อุปทานจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับมิติทางการตลาดเพื่อสามารถผลิตสินค้าให้ตรงกับความต้องการ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งปรับตัวให้เท่าทันกับการตลาดเพื่อให้เกิดความยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมเกษตร

- **การมาตรฐานสินค้า** เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่มุ่งให้ความสำคัญกับคุณภาพของสินค้ารวมถึงคุณภาพของวัตถุดิบ ดังนั้นการมาตรฐานจึงต้องให้ความสำคัญตั้งแต่วัตถุดิบทางการเกษตร กระบวนการผลิต และสินค้าอุตสาหกรรมเกษตร ซึ่งไม่เพียงแต่สินค้าที่เป็นอาหาร หากรวมถึงสินค้าที่ไม่ใช่อาหาร และเคมีชีวภาพที่มีอุตสาหกรรมต่อเนื่องจำนวนมาก การเชื่อมโยงตลอดห่วงโซ่อุปทานเพื่อการดำเนินงานตามมาตรฐานที่สอดคล้องกันตลอดสายการผลิต

3) Research & Development การวิจัยและพัฒนาเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งในการพัฒนาสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรในบริบทของการเปลี่ยนแปลงของโลก การตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของมากขึ้น โดยประเด็นสำคัญที่ควรคำนึงถึงในการกำหนดแนวทางการพัฒนา คือ

- **การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาอย่างบูรณาการและเป็นรูปธรรม** การสนับสนุนงบประมาณ การทำวิจัยของหน่วยงานรัฐควรให้ความสำคัญเพิ่มขึ้น เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาให้เท่าทันกับประเทศเพื่อนบ้าน และเท่าทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนเป็นลำดับต่อไป

- **การสนับสนุนการจัดและการใช้ประโยชน์จากสิทธิบัตร** ปัญหาเรื่องสิทธิบัตรยังคงเป็นปัญหาของการใช้ประโยชน์ทางความคิดและการพัฒนาต่อยอด ดังนั้นกระบวนการส่งเสริมให้ใช้ประโยชน์จากสิทธิบัตรยังต้องมีการพัฒนาให้ต่อเนื่องและเป็นประโยชน์ในเชิงพาณิชย์มากขึ้น

- **การพัฒนางานวิจัยและพัฒนาสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์** ในปัจจุบันประเทศไทย โดยเฉพาะหน่วยงานรัฐ และสถาบันการศึกษา ที่ทำการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการผลิตจำนวนมาก หากแต่ยังมีการนำมาใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมและส่งผลในเชิงพาณิชย์น้อย ดังนั้นจึงควรมีการสนับสนุนให้เกิดการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์จากงานวิจัยและพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

4) Mood Consumption (Food) มุ่งตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคเป็นสำคัญ ด้วยการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ มีความหลากหลาย มีมาตรฐานและความปลอดภัยที่ทันต่อยุคสมัย รวมทั้งสร้างคุณค่าของสินค้าด้วยเรื่องราวหรือลักษณะเฉพาะของสินค้าที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์และคุณภาพที่เหมาะสม นอกจากนี้ควรพัฒนาระบบมาตรฐานให้เป็นไปเชิงรุกที่เท่าทันหรือนำความต้องการของผู้บริโภค ควบคู่ไปกับการทำตามมาตรฐานที่ผู้บริโภคต้องการ

5) Innovation (Non Food & Biochemical) ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ด้วยกระบวนการทั้งการนำเทคโนโลยีที่ดีที่มีการคิดค้นและใช้งานอยู่แล้วมาทำการวิจัยและพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของอุตสาหกรรมเกษตรของไทย เพื่อนำมาสู่เทคโนโลยีที่เหมาะสมสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าด้วยนวัตกรรม และคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีมูลค่าให้กับสินค้าเกษตรมากกว่าการเป็นอาหารที่มีคุณภาพ

6) Investment จากการพัฒนาทางด้านนวัตกรรมและการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตรในระดับของการศึกษาวิจัยแล้ว การพิจารณาถึงแนวทางการส่งเสริมให้มีการนำเอาองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิตต่างๆไปสู่การลงทุนของภาคธุรกิจได้อย่างเหมาะสมก็ถือเป็นประเด็นสำคัญที่ภาครัฐจะต้องให้ความสำคัญ โดยภาครัฐจะต้องมีการกำหนดนโยบายและมาตรการต่างๆที่ชัดเจน เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับนักลงทุน นอกจากนี้ยังต้องมีการพิจารณาถึงประเด็นปัญหาอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น การยอมรับของตลาด ความเพียงพอและคุณภาพของวัตถุดิบจากภาคการเกษตร ความเหมาะสมของกฎระเบียบและมาตรฐานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ รวมถึงการพิจารณาถึงประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นต่อประเทศในระยะยาว

6.2 การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนารายกลุ่มอุตสาหกรรม (Cluster)

การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย ที่ปรึกษาขอเสนอผลการวิเคราะห์ 7 กลุ่มอุตสาหกรรม คือ อุตสาหกรรมข้าว อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาล อุตสาหกรรมมันสำปะหลัง อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน อุตสาหกรรมไก่ อุตสาหกรรมกุ้ง อุตสาหกรรมยางพารา ทั้งนี้การวิเคราะห์ประเด็นการพัฒนาของอุตสาหกรรมทั้ง 7 กลุ่ม จะนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมสาขาเป้าหมายทั้ง 3 สาขาต่อไป

1) อุตสาหกรรมข้าว

อุตสาหกรรมข้าวแปรรูปขั้นต้นเป็นอุตสาหกรรมส่งออกสำคัญของประเทศไทย ทั้งในแง่ของมูลค่าปริมาณ และคุณภาพ ด้วยภาวะปัญหาด้านการดำเนินนโยบายรับจำนำข้าวที่ส่งผลกระทบต่อ การส่งออกข้าวไทยในช่วงปีที่ผ่านมาทำให้ความโดดเด่นของข้าวไทยลดน้อยลง แต่อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมข้าวยังคงเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญและยังคงต้องทำการพัฒนาให้มีความสามารถในการแข่งขันก้าวสู่ความเป็นผู้นำอย่างยั่งยืนของข้าวไทย

แนวทางการพัฒนาข้าวไทยในฐานะเป็นอาหารที่สำคัญนั้นมุ่งให้ความสำคัญกับ 4 ประเด็น คือ

(1) การพัฒนาคุณภาพของข้าวให้มีมาตรฐานข้าวไทยที่เป็นที่ยอมรับในตลาดโลก ทั้งคุณค่าและคุณภาพ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่อุตสาหกรรมข้าวไทย

(2) การเข้าสู่ตลาดใหม่ในการจำหน่ายสินค้าข้าวไทย ซึ่งมีความหลากหลายทั้งชนิดและคุณภาพ ที่สอดคล้องกับความต้องการสินค้าของกลุ่มลูกค้าต่างๆ

(3) การสร้างนวัตกรรมเทคโนโลยีการเพิ่มมูลค่าผลผลิตจากข้าว เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์มูลค่าเพิ่มจากข้าว เช่น ผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพและเครื่องสำอางที่มีมูลค่าสูง อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการต้องพัฒนาตราผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการรับรองคุณภาพและความปลอดภัย

(4) การเพิ่มช่องทางการขยายตลาด โดยการจัดงานแสดงสินค้า การจัดกิจกรรม Road Show ในตลาดใหม่ เพื่อประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์จากข้าว นอกจากนี้ ควรเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์ด้านอื่นๆ เช่น ผ่านช่องทาง website โดยแสดงสินค้าที่ผ่านการรับรองตามมาตรฐานสากล เพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภคและให้ผู้บริโภคทั่วโลกเข้าถึงสินค้า รับรู้ข้อมูลสินค้าโดยตรง

2) อุตสาหกรรมมันสำปะหลัง

มันสำปะหลังเป็นพืชอาหารและพลังงานที่สำคัญซึ่งมีแนวโน้มความต้องการอย่างต่อเนื่อง และไทยมีส่วนแบ่งการตลาดโดยเปรียบเทียบสูง โดยเฉพาะความต้องการมันสำปะหลังของประเทศจีนที่มีความต้องการเพิ่มขึ้นตามการฟื้นตัวและความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของจีน ทั้งนี้มีแนวทางการพัฒนามันสำปะหลังที่สำคัญ 4 แนวทาง คือ

(1) ลดสัดส่วนการพึ่งพาผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มน้อยในตลาดส่งออก ปรับเปลี่ยนแนวทางการทำการตลาดจากการเน้นด้านปริมาณเป็นการส่งออกสินค้าที่มีคุณภาพและราคาสูง เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดสรรผลผลิตและการพัฒนาอุตสาหกรรมการแปรรูปขั้นสูง เนื่องจากในอนาคตจะมีข้อจำกัดด้านปริมาณการส่งออกจากการใช้ผลผลิตมันสำปะหลังเพื่อผลิตเอทานอล

(2) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยการปรับปรุงคุณภาพดินให้เหมาะสมกับการปลูกมันสำปะหลัง เช่น ตรวจสอบชุดดิน โครงสร้างดิน และการใช้ปุ๋ยบำรุงดินของเกษตรกร การวิจัยและพัฒนาเพื่อปรับปรุงพันธุ์ให้เหมาะสมกับพื้นที่เพาะปลูก รวมถึงการนำของที่เหลือทิ้งกลับมาใช้ประโยชน์ เช่น การนำลำต้นและเหง้ามันสำปะหลังไปใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับการผลิตไฟฟ้า การนำใบมันสำปะหลังมาตากแห้งเพื่อใช้เป็นอาหารสัตว์หรือปรับสภาพเพื่อใช้เป็นปุ๋ยหมัก

(3) ส่งเสริมและสนับสนุนพลาสติกชีวภาพ โดยสนับสนุนให้ผู้ลงทุนในอุตสาหกรรมได้รับสิทธิประโยชน์ในรูปแบบต่าง เช่น การลดหย่อนภาษีสำหรับบรรจภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ มาตรการด้านภาษีสำหรับพลาสติกที่ไม่สามารถย่อยสลายได้ ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนการผลิตพลาสติกชีวภาพให้สามารถแข่งขันได้ในตลาด รวมถึงการรณรงค์ให้ผู้บริโภคใช้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชีวภาพผ่านการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ในเรื่องผลิตภัณฑ์ และประโยชน์ที่ได้จากผลิตภัณฑ์ชีวภาพ

(4) พัฒนาให้เกิดความร่วมมือในกลุ่มอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง(Cluster) โดยหาแนวทางร่วมกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และประสบการณ์ รวมทั้งพัฒนาผลิตภัณฑ์และนวัตกรรม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ทั้งในด้านวัตถุดิบ ผลิตภัณฑ์ การตลาด บุคลากร และระบบโลจิสติกส์

3) อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาล

อ้อยและน้ำตาลเป็นอุตสาหกรรมที่มีห่วงโซ่ที่สร้างมูลค่าให้กับผู้ประกอบการได้หลากหลายภายใต้เทคโนโลยีที่เหมาะสม โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ 3 แนวทาง ดังนี้

(1) บริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ และเพียงพอต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสูงในอนาคต โดยเฉพาะนักวิทยาศาสตร์ด้านเคมีชีวภาพ

(2) สนับสนุนเทคโนโลยีการผลิต ตั้งแต่เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย เพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่และคุณภาพวัตถุดิบ เทคโนโลยีการแปรรูปที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการพัฒนาโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ของอุตสาหกรรมเคมีชีวภาพ และเทคโนโลยีด้านโลจิสติกส์และการตลาดที่ทันสมัยที่ตอบสนองความต้องการของผู้ส่งออก ผู้นำเข้า และผู้บริโภค

(3) **ปรับปรุงหรือแก้ไขกฎระเบียบ รวมทั้งนโยบายที่เป็นอุปสรรค** เนื่องจากอ้อยและน้ำตาลเป็นพืชที่มีการควบคุมและกำกับดูแลจากหลายหน่วยงาน ด้วยภาวะการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต กฎระเบียบหรือรูปแบบการควบคุมควรเปลี่ยนแปลงไปให้เท่าทัน เช่น การปล่อยให้ตลาดลอยตัวตามกลไกราคาภายใต้มาตรการช่วยเหลือของรัฐ โดยเก็บส่วนต่างเข้ากองทุนเมื่อราคาสูง และชดเชยส่วนต่างเมื่อราคาต่ำ

4) อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน

ปาล์มน้ำมันเป็นพืชที่มีศักยภาพในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ได้หลากหลายทั้งในส่วนของอุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมที่ไม่ใช่อาหาร และอุตสาหกรรมเคมีชีวภาพ ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันจะต้องให้ความสำคัญกับการยกระดับกระบวนการแปรรูปผลผลิตปาล์มน้ำมันในระดับอุตสาหกรรมให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยเฉพาะความต้องการของตลาดพลังงานทดแทน รวมถึงการพัฒนาระบบการบริหารจัดการผลผลิตปาล์มน้ำมันให้มีความเชื่อมโยงกันทั้งในระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ 3 แนวทาง ดังนี้

(1) **สนับสนุนและส่งเสริมการผลิตอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันตามมาตรฐาน RSPO** (Roundtable on Sustainable Palm Oil) อันเป็นมาตรฐานที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากหลายประเทศมีแนวโน้มการบังคับใช้วัตถุดิบน้ำมันปาล์มที่ได้รับการรับรอง RSPO ซึ่งเป็นมาตรฐานที่รับรองทั้งห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่เป็นอุตสาหกรรมต้นน้ำ โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มที่เป็นอุตสาหกรรมกลางน้ำ และผู้ผลิตผลิตภัณฑ์สุดท้ายเพื่อการบริโภคและอุปโภคที่เป็นอุตสาหกรรมปลายน้ำ ดังนั้น อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทานควรปรับตัวเพื่อรับมือกับกระแสสังคมและสิ่งแวดล้อม

(2) **การสนับสนุนการลงทุนของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มในระดับเคมีชีวภาพ** เช่น ไบโอดีเซล หรือน้ำมันดีเซลชีวภาพสังเคราะห์ (Bio-hydrogenated Diesel) BHD เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีที่มีต้นทุนสูง เป็นอุปสรรคต่อความสามารถในการแข่งขัน จึงควรมีมาตรการส่งเสริมที่ชัดเจน เช่น สิทธิประโยชน์ในรูปแบบการลดหย่อนภาษี สนับสนุนเงินทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา รวมถึงการเพิ่มอุปสงค์ภายในประเทศผ่านประชาสัมพันธ์และรณรงค์การใช้งาน นอกจากนี้ในการพัฒนาอุตสาหกรรมภาครัฐ ต้องมีนโยบายด้านพลังงานที่ให้ความชัดเจนและต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจพลังงานสามารถกำหนดทิศทางแผนธุรกิจของตนเองได้

(3) **การปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง** โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมคุณภาพของการผลิตน้ำมันปาล์ม รวมทั้งปริมาณการผลิตน้ำมันปาล์มที่จะต้องมีการพิจารณาถึงความเหมาะสมกับบริบททางการค้าทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ และจะต้องไม่เป็นอุปสรรคในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในทุกๆ ระดับตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทาน

5) อุตสาหกรรมยางพารา

ยางพาราไทยยังคงเป็นพืชที่สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการอยู่เสมอ ถึงแม้ว่าจะมีความผันผวนด้านราคาสูง ทั้งนี้เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีการใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่หลากหลายและมีความต้องการสูง ทั้งนี้มีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญของอุตสาหกรรมยางพารา 4 แนวทาง ดังนี้

(1) **การสร้างขีดความสามารถของนโยบายรัฐ** ความไม่แน่นอนและความขัดแย้งของนโยบายรัฐและแนวทางการปฏิบัติงาน ส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจเป็นอย่างมาก รัฐควรมีการวางแผนในภาพกว้างระดับประเทศอย่างเชื่อมโยงในทุกภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในอุตสาหกรรมยางพารา และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อมิให้เกิดความขัดแย้งหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจ เช่น กรณีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ส่งเสริมการปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมัน ในขณะที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนลดจำนวนปีการส่งเสริมอุตสาหกรรมขั้นต้นของโรงงานยางพาราและปาล์มน้ำมัน

(2) การสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์ยาง โดยส่งเสริมการแปรรูปด้วยเทคโนโลยีขั้นสูง พัฒนาระบบการผลิตให้ได้มาตรฐาน และผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ตอบสนองทั้งตลาดภายในประเทศ และตลาดส่งออกเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ภาครัฐควรส่งเสริมผลิตภัณฑ์ยางมาประยุกต์ใช้เป็นวัสดุก่อสร้าง เช่น อุปกรณ์กันกระแทกสำหรับกันแผ่นดินไหว ใช้เป็นวัสดุดิบในการสร้างถนนและสร้างฝายยาง

(3) เข้าสู่ตลาดใหม่ โดยส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเข้าสู่ตลาดใหม่ที่มีกำลังซื้อสูง เช่น กลุ่ม BRICS (กลุ่มประเทศ Brazil-Russia-India-China-South Africa) หรือเกาหลีใต้ ที่มีภาวะการเติบโตทางเศรษฐกิจสูง

(4) แก่กฎหมายระเบียบในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยเน้นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ยางธรรมชาติในประเทศเป็นวัสดุก่อสร้างมากขึ้น เช่น ยางรองคอสพาน ถนน ฝายยาง

6) อุตสาหกรรมไก่

ความต้องการบริโภคสัตว์ปีกมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทั่วโลก ส่งผลให้อุตสาหกรรมเนื้อไก่มีโอกาสในการเจริญเติบโตควบคู่ไปกับอุตสาหกรรมต่อเนื่อง โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ทั้งนี้มีแนวทางการพัฒนาไก่และผลิตภัณฑ์จากไก่ที่สำคัญ 3 แนวทาง คือ

(1) เร่งผลักดันให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมไก่นำระบบการตรวจสอบย้อนกลับมาใช้อย่างจริงจัง เพราะการตรวจสอบย้อนกลับตลอดห่วงโซ่อุปทานสร้างความมั่นใจว่าสินค้านั้นมีความปลอดภัยไม่มีสิ่งปนเปื้อนหรือตกค้าง เป็นสิ่งที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญอย่างยิ่ง และยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไก่

(2) ส่งเสริมการผลิตอาหารสัตว์ ต้นทุนอาหารสัตว์คิดเป็นสัดส่วนของต้นทุนการผลิตถึงร้อยละ 70 ดังนั้น เพื่อลดต้นทุนการผลิตอุตสาหกรรมไก่ให้ถูกลง และเสริมสร้างขีดความสามารถด้านการแข่งขัน ควรมุ่งเน้นการวิจัยและค้นคว้าสารสกัดจากพืชหรือสัตว์เพื่อเป็นแหล่งโปรตีนและสารอาหารใหม่ๆ ในอนาคต

(3) การพัฒนาการผลิตไก่เนื้อในรูปแบบอาหารฮาลาลทั้งระบบ เนื่องจากตลาดสินค้าอาหารฮาลาลเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่ และมีแนวโน้มการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

7) อุตสาหกรรมกุ้ง

กุ้งและผลิตภัณฑ์เป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญที่สุดในกลุ่มสินค้าประมงและสินค้าเกษตรไทย ซึ่งนอกจากมีความก้าวหน้าในอุตสาหกรรมเองแล้ว ยังส่งผลให้อุตสาหกรรมต่อเนื่องมีความเจริญเติบโตตามไปด้วย เพื่อการแข่งขันของอุตสาหกรรมกุ้งไทยภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงควมมีแนวทางการพัฒนา 3 แนวทาง ดังนี้

(1) เร่งผลักดันให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมกุ้งนำระบบการตรวจสอบย้อนกลับมาใช้อย่างจริงจัง เพราะการตรวจสอบย้อนกลับตลอดห่วงโซ่อุปทานสร้างความมั่นใจว่าสินค้านั้นมีความปลอดภัยไม่มีสิ่งปนเปื้อนหรือตกค้าง

(2) วิจัยและพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพสายพันธุ์กุ้ง การนำเอาผลการศึกษาด้านการพัฒนาสายพันธุ์จำนวนมากตามหน่วยงานต่างๆ มาประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรมในภาคอุตสาหกรรม เช่น งานวิจัยด้านสายพันธุ์กุ้งที่เติบโตเร็ว มีความทนทาน เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้เลี้ยงให้ได้ผลผลิตสูง รวมทั้งมีการจัดตั้งศูนย์ การเพาะเลี้ยง และวิจัยพ่อแม่พันธุ์

(3) การส่งเสริมตลาดใหม่ ทำการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเข้าสู่ตลาดใหม่ที่มีกำลังซื้อสูง เช่น ตลาดจีน และตะวันออกกลาง

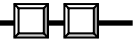
6.3 การวิเคราะห์เพื่อกำหนดกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร

6.3.1 การวิเคราะห์สถานการณ์แวดล้อม (SWOT Analysis)

จากข้อมูลสภาพทั่วไปรวมทั้งข้อมูลเฉพาะแต่ละด้านตลอดจนแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่กำลังเผชิญอยู่และที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ได้มีการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมขององค์ประกอบภายในและองค์ประกอบภายนอกและกำหนดเป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ภายใต้การจำแนกยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรอย่างยั่งยืน โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.3.1.1 การวิเคราะห์สถานการณ์แวดล้อม (SWOT Analysis) อุตสาหกรรมเกษตรในภาพรวม

จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
S-1 ไทยมีศักยภาพการผลิตทางการเกษตรที่หลากหลาย และเกษตรกรรมมีประสบการณ์และความยืดหยุ่นในการผลิต	W-1 มีปัญหาเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม
S-2 ผลิตภัณฑ์แปรรูปเกษตรของไทยมีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับและนิยมของลูกค้า	W-2 วัตถุดิบมีปัญหาทั้งปริมาณและคุณภาพ
S-3 สินค้าเกษตรของไทยยังไม่มีการใช้เทคโนโลยี GMO ที่เป็นอุปสรรคด้านตลาด	W-3 นโยบายภาครัฐขาดความชัดเจนและต่อเนื่อง
S-4 ไทยมีโรงงานแปรรูปสินค้าเกษตรที่มีประสิทธิภาพสูงเพียงพอต่อการแปรรูป	W-4 ต้นทุนแรงงานสูงและขาดแคลน
S-5 รัฐและผู้ประกอบการมีขีดความสามารถในการสร้างนวัตกรรม	W-5 โรงงานแปรรูปจำนวนมาก ทำให้ทำงานไม่เต็มประสิทธิภาพกำลังผลิต ส่งผลให้ต้นทุนสูง
S-6 ทำเลที่ตั้งของไทยได้เปรียบการขนส่งสู่ตลาดสำคัญ	W-6 อุตสาหกรรมแปรรูปส่วนใหญ่เป็นการแปรรูปขั้นต้น ขาดอุตสาหกรรมแปรรูปขั้นสูง
	W-7 ขาดความเชื่อมโยงของห่วงโซ่อุปทานในลักษณะคลัสเตอร์
	W-8 ฟังก์ชันตลาดหลักไม่เกื้อหนุน ทำให้มีปัญหาด้านราคา
	W-9 ต้นทุนโลจิสติกส์สูงทำให้ต้นทุนสินค้าสูงกว่าคู่แข่ง
	W-10 ขาดการปฏิบัติตามแผนงานและยุทธศาสตร์ การพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

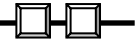
โอกาส (Opportunity)		ภัยคุกคาม (Threat)	
O-1	การบริโภคเพิ่มอย่างต่อเนื่องตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น	T-1	ภาวะโลกร้อนสร้างความเสี่ยงต่อการผลิตและความสามารถในการแข่งขัน
O-2	ปัญหาการขาดแคลนอาหารของโลกเปิดโอกาสการขยายตัวของอุตสาหกรรมอาหาร	T-2	การกีดกันทางการค้าจากมาตรการไม่ใช้ภาษีมีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น
O-3	กระแสความนิยมอาหารสุขภาพ และสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเปิดโอกาสให้เกิดผลิตภัณฑ์และตลาดใหม่	T-3	ปัญหาด้านทุนพลังงานที่มีแนวโน้มสูงขึ้นเป็นอุปสรรคต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
O-4	การเปิดเขตเศรษฐกิจเสรีอาเซียนเป็นโอกาสด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเกษตร	T-4	การเปิดตลาดเสรีสินค้า หรือการรวมกลุ่มเศรษฐกิจเป็นทั้งอุปสรรคและโอกาสของตลาด
O-5	การพัฒนาเส้นทางคมนาคมสู่ประเทศจีนและเพื่อนบ้านเป็นโอกาสขยายการค้าชายแดนและจีนตอนล่าง	T-5	ความต้องการมีการเปลี่ยนแปลงในชนิดและรูปแบบของสินค้าอย่างรวดเร็วมีผลกระทบต่อการลงทุนและการผลิตสินค้า
O-6	ปัญหาราคาพลังงานที่สูงขึ้นเปิดโอกาสการผลิตพลังงานทางเลือกจากผลผลิตการเกษตร	T-6	การขยายพื้นที่พืชอุตสาหกรรมของประเทศในภูมิภาคกระทบต่อความสามารถในการแข่งขัน
		T-7	การต่อต้านของชุมชนและองค์กรพัฒนาเอกชนต่อการลงทุนภาคอุตสาหกรรม

6.3.1.2 การวิเคราะห์สถานการณ์แวดล้อม (SWOT Analysis) อุตสาหกรรมอาหาร

จุดแข็ง (Strength)		จุดอ่อน (Weakness)	
S-1	อุตสาหกรรมอาหารของไทยได้เปรียบทางด้านปัจจัยการผลิตด้านวัตถุดิบ ซึ่งส่วนใหญ่สามารถผลิตได้ในประเทศ ไม่ต้องพึ่งพาวัตถุดิบจากต่างประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมอื่นๆ เนื่องจากพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์	W-1	อุตสาหกรรมอาหารจำนวนมากเป็น SMEs ซึ่งมีข้อจำกัดทางด้านเทคโนโลยี การบริหารจัดการ การตลาด และการเงิน
S-2	ผลิตภัณฑ์จากอุตสาหกรรมอาหารของไทย ทั้งสินค้าแปรรูปขั้นต้น สินค้ากึ่งสำเร็จรูป และสินค้าสำเร็จรูปส่วนใหญ่เป็นสินค้ามีคุณภาพ และเป็นที่รู้จักและนิยมของลูกค้าทั่วโลก	W-2	ขาดการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารใหม่ๆ ที่สร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าในอุตสาหกรรมอาหาร
S-3	แรงงานในอุตสาหกรรมอาหารของไทยมีฝีมือ สะอาด และประณีตเป็นที่ยอมรับของตลาดโลก	W-3	มีปัญหาการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมต้นน้ำ
S-4	ผู้ผลิตในอุตสาหกรรมอาหารมีประสบการณ์และอาหารไทยมีรากฐานด้านองค์ความรู้ของตนเองพอสมควร	W-4	วัตถุดิบมีปัญหาทั้งปริมาณและคุณภาพ และต้องพึ่งพาการนำเข้าในบางอุตสาหกรรมเช่น พืชและแม่พันธุ์กุ้ง ปลาทูน่า และวัตถุดิบสำหรับการผลิตอาหารสัตว์
S-5	โรงงานในอุตสาหกรรมอาหารหลายโรงงานเป็นโรงงานที่ได้มาตรฐานและมีการบริหารจัดการที่ดี	W-5	นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรของภาครัฐขาดความชัดเจนและต่อเนื่อง
		W-6	แนวโน้มต้นทุนแรงงานสูงและขาดแคลน
		W-7	โรงงานแปรรูปจำนวนมาก ทำให้ทำงานไม่เต็มประสิทธิภาพกำลังผลิต ส่งผลให้ต้นทุนสูง

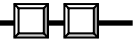

S-6 รัฐบาลและผู้ประกอบการให้ความสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหาร ภายใต้โครงการครัวไทย ครัวโลก	W-8 อุตสาหกรรมอาหารส่วนใหญ่เป็นการแปรรูปขั้นต้น ยังขาดอุตสาหกรรมการแปรรูปขั้นสูง
S-7 ท่าเลที่ตั้งของไทยได้เปรียบการขนส่งสู่ตลาดสำคัญ	W-9 ขาดความเชื่อมโยงของห่วงโซ่อุปทานในลักษณะ คลัสเตอร์
	W-10 พึ่งพิงตลาดหลักไม่กี่แห่งทำให้มีปัญหาด้านราคา และปริมาณ
	W-11 ต้นทุนโลจิสติกส์สูงทำให้ต้นทุนสินค้าและวัตถุดิบ สูงกว่าคู่แข่ง
	W-12 ขาดการพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
	W-13 ขาดแคลนเครื่องมือและบริการการตรวจสอบ คุณภาพสินค้าในอุตสาหกรรมอาหาร
โอกาส (Opportunity)	ภัยคุกคาม (Threat)
O-1 ความต้องการในการบริโภคอาหารของประชากรโลก เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น	T-1 การแข่งขันกับคู่แข่งจากต่างประเทศในอุตสาหกรรม อาหารที่มีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าวัตถุดิบและค่าแรงต่ำกว่า อาจส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันของไทย ลดลงได้
O-2 ปัญหาการขาดแคลนอาหารของโลกเปิดโอกาสการ ขยายตัวของอุตสาหกรรมอาหาร	T-2 ภาวะโลกร้อนและปัญหายาเสพติดอื่น ๆ เช่น น้ำแล้ง น้ำท่วม สร้างความเสี่ยงต่อการผลิตวัตถุดิบและ ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหาร
O-3 กระแสความนิยมอาหารสุขภาพ และอาหารอินทรีย์ จะเปิดโอกาสให้เกิดผลิตภัณฑ์และตลาดใหม่	T-3 การกีดกันทางการค้าจากมาตรการไม่ใช่ภาษี มีโอกาสขยายตัวและมีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น
O-4 คู่แข่งของไทยในอุตสาหกรรมอาหารยังปรับตัวได้น้อย กว่าไทย เนื่องจากติดปัญหาด้านการผลิตและการตลาด	T-4 การเปิดตลาดเสรีสินค้า หรือการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ เป็นทั้งอุปสรรคและโอกาสของตลาดการค้า
O-5 ลูกค้านำส่วนใหญ่ของอาหารแปรรูปไทยเป็นประเทศที่มี อำนาจซื้อสูง และต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มาตรฐานสูง ทำให้ไทยสามารถพัฒนาการผลิตเพื่อ ตอบสนองต่อความต้องการดังกล่าวได้	T-5 ความต้องการผลิตภัณฑ์อาหารที่มีการเปลี่ยนแปลง ในชนิดและรูปแบบของสินค้าอย่างรวดเร็วมี ผลกระทบต่อการลงทุนและการผลิตสินค้า
O-6 การเปิดเขตเศรษฐกิจเสรีอาเซียนเป็นโอกาสด้าน การตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน (Single Market and Production Base) ทำให้ข้อจำกัดของการ เคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอาหารลดน้อยลง	T-6 การขยายพื้นที่พืชอุตสาหกรรมของประเทศใน ภูมิภาคกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของ อุตสาหกรรมอาหารในเรื่องวัตถุดิบพืชอาหาร
O-7 รัฐบาลมีนโยบายที่จะให้ประเทศไทยเป็นครัวเอก ของโลก (Kitchen of the World) แนวโน้ม ความคล่องตัวในเรื่องการสนับสนุน กฎระเบียบ ที่เกี่ยวข้องจะมีการพัฒนาที่รวดเร็วและดีขึ้น	T-7 ปัจจุบันการส่งสินค้าของไทยกำลังเผชิญปัญหาการ เข้ามาของสินค้าจากประเทศคู่แข่งรายใหม่ เช่น จีน เวียดนาม

6.3.1.3 การวิเคราะห์สถานการณ์แวดล้อม (SWOT Analysis) อุตสาหกรรมที่มีโซอาหาร

จุดแข็ง (Strength)		จุดอ่อน (Weakness)	
S-1	อุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยางของไทยได้เปรียบทางด้านปัจจัยการผลิตด้านวัตถุดิบ ซึ่งสามารถผลิตได้ในประเทศ ไม่ต้องพึ่งพาวัตถุดิบจากต่างประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมอื่นๆ	W-1	โครงสร้างการปลูกยางพาราของไทยส่วนใหญ่ยังเป็นเกษตรกรรายย่อย ทำให้มีต้นทุนสูงในการรวบรวมวัตถุดิบ ทั้งค่าขนส่งและค่าพ่อค้าคนกลาง
S-2	ผลิตภัณฑ์จากอุตสาหกรรมยางที่เป็นสินค้าแปรรูปขั้นต้น สินค้าสำเร็จรูป และสินค้าสำเร็จรูป ส่วนใหญ่เป็นสินค้ามีคุณภาพ และเป็นที่รู้จักและนิยมของลูกค้าทั่วโลก	W-2	ขาดความพร้อมด้านอุตสาหกรรมสนับสนุน เช่น แม่พิมพ์แบบจุ่ม อะไหล่เครื่องจักร ซึ่งต้องนำเข้าจากต่างประเทศ
S-3	โรงงานในอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยางหลายโรงงานเป็นโรงงานที่ได้มาตรฐานและมีการบริหารจัดการที่ดี	W-3	บุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับยางพารายังมีไม่เพียงพอ โดยเฉพาะนักวิจัยด้านอุตสาหกรรมยาง
S-4	รัฐบาลและผู้ประกอบการให้ความสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง	W-4	การพัฒนายางพาราทั้งระบบยังค่อนข้างมีข้อจำกัด เนื่องจากมีผู้ที่เกี่ยวข้องหลายภาคส่วน ทั้งภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และแรงงาน ทำให้การเชื่อมโยงการพัฒนาทั้งระบบไม่คล่องตัว
โอกาส (Opportunity)		ภัยคุกคาม (Threat)	
O-1	แนวโน้มราคาน้ำมันในตลาดโลกที่ผันผวน ตลอดจนวิกฤตพลังงานโลก ทำให้ความต้องการยางสังเคราะห์ที่ทำมาจากน้ำมันมีแนวโน้มลดลง และมีการหันมาใช้ยางธรรมชาติมากขึ้น	T-1	ความผันผวนของราคารายการยางและผลิตภัณฑ์ยางพาราเนื่องจากสถานการณ์เศรษฐกิจโลก เช่น อัตราแลกเปลี่ยน ตลอดจนราคาน้ำมัน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อราคาส่งออกและได้
O-2	รัฐบาลสนับสนุนการปลูกยางพารา ทั้งโครงการขยายพื้นที่ปลูกยางพารา ตลอดจนรักษาเสถียรภาพด้านราคา	T-2	สินค้ายางแปรรูปของไทยพึ่งพาตลาดส่งออกเป็นหลัก และยังพึ่งพาตลาดประเทศจีนในสัดส่วนที่สูง รวมถึงปัญหาเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาและวิกฤติหนี้ยุโรป อาจส่งผลกระทบต่อตลาดส่งออกที่สำคัญ
O-3	การขยายตัวของอุตสาหกรรมยานยนต์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่งผลต่อความต้องการใช้ยางพารา	T-3	สภาพภูมิอากาศที่แปรปรวน อาจนำมาซึ่งความเสียหายต่อผลผลิตยางพารา
O-4	กระแสการป้องกัน รักษาสุขภาพจากการแพร่ระบาดของโรคพันธุ์ใหม่ๆ เช่น ไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ส่งผลให้อุตสาหกรรมถุงมือยางขยายตัว	T-4	การคาดการณ์ราคารายการยางพาราในตลาดซื้อขายล่วงหน้าต่างประเทศ อาจมีผลต่อราคารายการและการตัดสินใจของประเทศผู้นำเข้ายางพารา
O-5	การผลิตยางพาราแปรรูปขั้นต้นของไทยที่หันมาผลิตยางแท่งมากขึ้น เพื่อรองรับความต้องการของตลาดโลก		

6.3.1.4 การวิเคราะห์สถานการณ์แวดล้อม (SWOT Analysis) อุตสาหกรรมชีวภาพ

จุดแข็ง (Strength)		จุดอ่อน (Weakness)	
S-1	อุตสาหกรรมเอทานอลและไบโอดีเซลของไทยได้เปรียบทางด้านปัจจัยการผลิตด้านวัตถุดิบซึ่งสามารถผลิตได้ในประเทศ ไม่ต้องพึ่งพาวัตถุดิบจากต่างประเทศเมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมอื่นๆ	W-1	โครงสร้างการปลูกมันสำปะหลัง อ้อยและปาล์มของไทยส่วนใหญ่ยังเป็นเกษตรกรรายย่อย ทำให้มีต้นทุนสูงในการรวบรวมวัตถุดิบ ทั้งค่าขนส่งและค่าพ่อค้าคนกลาง
S-2	ประเทศไทยมีการพัฒนาสายพันธุ์พืชพลังงานสำหรับการผลิตพลังงานทดแทนได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสม	W-2	ขาดความพร้อมด้านอุตสาหกรรมสนับสนุน เช่น เทคโนโลยีในการผลิต ซึ่งต้องนำเข้าจากต่างประเทศ
S-3	โรงงานในอุตสาหกรรมเอทานอลและไบโอดีเซลหลายโรงงานเป็นโรงงานที่ได้มาตรฐานและมีการบริหารจัดการที่ดี	W-3	บุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับมันสำปะหลัง อ้อยและปาล์ม ยังมีไม่เพียงพอ โดยเฉพาะนักวิจัยด้านอุตสาหกรรมเอทานอลและไบโอดีเซล
S-4	รัฐบาลและผู้ประกอบการให้ความสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมเอทานอลและไบโอดีเซล	W-4	การพัฒนา มันสำปะหลัง อ้อยและปาล์ม ทั้งระบบยังค่อนข้างมีข้อจำกัด เนื่องจากมีผู้ที่เกี่ยวข้องหลายภาคส่วนทั้งภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรมและภาคแรงงาน ทำให้การเชื่อมโยงการพัฒนาทั้งระบบไม่คล่องตัว
		W-5	การใช้เอทานอลในประเทศยังมุ่งเน้นเพื่อการผลิตแก๊สโซฮอล์ และยังไม่มีการพัฒนาไปเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมอื่น
โอกาส (Opportunity)		ภัยคุกคาม (Threat)	
O-1	แนวโน้มราคาน้ำมันในตลาดโลกที่สูงขึ้น ตลอดจนวิกฤติพลังงานโลก ทำให้ความต้องการพลังงานทดแทนที่ผลิตจากพืชมีมากขึ้น	T-1	นโยบายการส่งเสริมจากภาครัฐยังไม่ชัดเจน รวมถึงมาตรการในระยะยาวมีการเปลี่ยนแปลง จึงส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการ
O-2	รัฐบาลสนับสนุนการปลูกมันสำปะหลัง อ้อย และปาล์ม ทั้งโครงการขยายพื้นที่ปลูก และการรักษาเสถียรภาพด้านราคา	T-2	จำนวนรถยนต์ที่เหมาะสมกับการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพ (E85 ,E20) ยังมีการใช้ไม่มาก
O-3	การขยายตัวของอุตสาหกรรมยานยนต์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่งผลต่อความต้องการใช้น้ำมัน	T-3	สภาพภูมิอากาศที่แปรปรวน อาจนำมาซึ่งความเสียหายต่อผลผลิตมันสำปะหลัง อ้อย และปาล์ม
		T-4	ต้นทุนการผลิตเอทานอลและไบโอดีเซลของไทยสูงกว่าต่างประเทศ (บราซิล) ดังนั้นศักยภาพในการแข่งขันจึงมีน้อยกว่า
		T-5	ประเทศไทยเพิ่งเริ่มสนใจในการส่งออกเอทานอลและไบโอดีเซล ดังนั้นจึงยังไม่มีการพัฒนากฎหมายและระบบการส่งออก เช่น ระบบโลจิสติกส์ระบบจัดเก็บ เป็นต้น

6.3.2 กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร

จากแนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร เพื่อให้เกิดการเติบโตอย่างสมดุล และยั่งยืน และเป็นพลังขับเคลื่อนหลักของเศรษฐกิจไทย โดยมีแนวทางการกำหนดกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรดังแสดงในรูปที่ 6.3-1 ได้แก่

1 การสนับสนุนปัจจัยที่เอื้อต่อการประกอบธุรกิจ

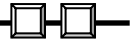
สนับสนุนองค์ประกอบที่ช่วยให้ผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตร สามารถดำเนินกิจการไปได้ได้อย่างราบรื่นหรือการสร้างสภาพแวดล้อมและความเข้มแข็งให้กับปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภค โครงสร้างพื้นฐานทางปัญญา มาตรการส่งเสริมการลงทุน กฎหมาย กฎระเบียบ และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิบัตรทางปัญญา รวมถึงการให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมและสังคมหรือประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสะอาด และการสร้างเครือข่ายธุรกิจหรือการรวมกลุ่มอุตสาหกรรม

2 การสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการให้เติบโตและแข่งขันได้

การพัฒนาผู้ประกอบการและวิสาหกิจอุตสาหกรรมเกษตร โดยใช้แนวทางสร้าง พัฒนารวมกลุ่ม และบูรณาการอย่างเหมาะสม ตั้งแต่ระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำหรือจนถึงระดับที่ผู้ประกอบการสามารถนำพาวิสาหกิจไปสู่ระดับมาตรฐานสากล และสามารถแข่งขันได้ รวมทั้งการให้ความสำคัญกับคุณภาพมาตรฐาน ความปลอดภัยตลอดกระบวนการผลิต และสามารถตรวจสอบได้

3 การส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรเชิงสร้างสรรค์

พัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตรบนพื้นฐานการใช้นวัตกรรม องค์ความรู้ ภูมิปัญญา และเชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างคุณค่าเพิ่มในห่วงโซ่อุปทานด้วยการปรับปรุงคุณภาพของทุน แรงงาน และผลผลิต

4 การเชื่อมโยงฐานการผลิตในระดับภูมิภาค

เพื่อรักษาความมั่นคงทางด้านอาหาร พลังงาน รวมถึงรายได้จากการส่งออกทั้งในปัจจุบันและอนาคต

จากกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรอย่างยั่งยืน สามารถสรุปถึงปัจจัยหรือประเด็นสำคัญที่จะมีส่วนช่วยให้การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรประสบความสำเร็จได้ดังแสดงในรูปที่ 13 รายละเอียดดังนี้

1 การดำเนินการร่วมกันอย่างบูรณาการระหว่างภาครัฐบาลและเอกชน

การดำเนินการร่วมกันดังกล่าวจะเป็นไปในลักษณะที่เอกชนดำเนินการในส่วนของสภาพแวดล้อมภายในอุตสาหกรรมที่ดำเนินการอยู่ในด้านโครงสร้าง ระบบ ระเบียบ วิธีปฏิบัติงาน บรรยากาศในการทำงาน และทรัพยากรในการบริหาร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลิตภาพ ในขณะที่ภาครัฐดำเนินการในส่วนของสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมทางสังคม สภาพแวดล้อมทางการเมือง รวมถึงการสนับสนุนสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี

2 การดำเนินการร่วมกันอย่างบูรณาการภายในกลุ่มอุตสาหกรรม

การดำเนินงานร่วมกันภายในกลุ่มอุตสาหกรรมระหว่างกลุ่มที่อยู่ในระดับหัวแถวกับท้ายแถวจะสามารถลดช่องว่างและความแตกต่าง หรือระยะห่างในการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรที่อยู่ในระดับหัวแถวกับท้ายแถว ซึ่งจะช่วยให้เกิดการพัฒนากลุ่มอุตสาหกรรม

3 การมีจิตสำนึกร่วมกันในการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร

ในทางปฏิบัตินั้นความสำเร็จของการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรอย่างยั่งยืน มิได้ขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง หากแต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอีกด้วย เช่น ความร่วมมือของหน่วยงาน สถานประกอบการที่เกี่ยวข้อง (โรงงาน/อุตสาหกรรม) ซึ่งต้องให้ความสำคัญและมีบทบาทในการพัฒนาตามแนวทางที่กำหนด

4 ความต่อเนื่องของการดำเนินการตามแผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร

แผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรอย่างยั่งยืนจะสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ได้นั้น จะต้องมีความต่อเนื่องของการดำเนินการตามระยะเวลาของแผนแม่บท โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนในการร่วมคิดร่วมทำ (Collaboration) และนำไปสู่การปฏิบัติตามแผนงานโครงการ ตลอดจนการผลักดันให้มีกลุ่มอุตสาหกรรม และผู้ประกอบการเข้าร่วมโครงการตามแผนแม่บทเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

5 การสนับสนุนให้มีธรรมาภิบาลในการดำเนินงาน

การปฏิบัติงานของภาครัฐควรยึดหลักธรรมาภิบาล โดยให้ทุกแผนงานหรือกิจกรรมมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอนและตลอดเวลา สำหรับเอกชนควรมีธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการและการดำเนินธุรกิจ โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม

6 การมีเครื่องมือที่เหมาะสมในการติดตามและประเมินผล

ภาครัฐควรผลักดันให้มีการจัดทำฐานข้อมูลที่เชื่อถือได้และเป็นไปตามมาตรฐานสากล ให้มีการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงฐานข้อมูลร่วมกัน (Single Database) โดยมีหน่วยงานกลางทำหน้าที่ในการจัดวางระบบ และประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบในการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและเปรียบเทียบกันได้ สำหรับการสร้างดัชนีตัวชี้วัดเพื่อใช้ประโยชน์ในการติดตามผลการดำเนินงาน โดยต้องครอบคลุมทั้งการวัดผลรวมของแผน การวัดประสิทธิภาพในแต่ละยุทธศาสตร์และรายอุตสาหกรรมเป้าหมาย